

ІНТЕРМОВНИЙ ТРАНСФЕР ІНФОРМАЦІЇ: ДИСКУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Антонюк Наталія Миколаївна,

канд. пед. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

Титаренко Олена Юрївна,

канд. філол. наук, доц.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

У статті розглядається дискурсивний потенціал інтермовного трансферу інформації та проблема інтердискурсу.

Ключові слова: дискурс іноземномовної комунікації, інтердискурс, інтермовний трансфер інформації.

У статті, присвяченій проблемі інтердискурсу в концептах науково-освітньої глобалізації, академік Кусько К.Я. вказує на те, що однією з провідних ознак сучасного суспільного життя в Україні й світі є активізація процесів наукової та освітньої євроінтеграції, які охоплюють розвиток наукової діяльності у сфері: природничих, гуманітарних, досліджень, а також мовознавчих, перекладознавчих та лінгвістичних.

У зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу інтеграції вищих навчальних закладів [Бехта 2002, 6-13], можливі, і необхідні певні зміни і трансформації в системі конкретної лінгводидактики та перекладознавства. Це стосується, зокрема, методології текстолінгвістичних та дискурсних досліджень, аналізу проблем текстолінгвістики та дискурсознавства з позицій сучасних наукових парадигм, включаючи лексикографічну, орієнтовану на певні термінологічні узгодження в галузі міжмовних, когнітивних міждержавних, міжнаціональних термінозастосовань та інтермовного трансферу інформації.

Академік Кусько К.Я. наголошує, що про штучну, формальну заміну національної термінології на іноземномовну чи навпаки, адже Болонський процес – це шлях мовного зближення, а не тотальної уніфікації [Бехта 2002, 6]. В галузі лінгводидактики, практичної іноземномовної комунікації, в науково-теоретичних розробках переважала, і очевидно, переважатиме далі, що цілком закономірно, національна термінологічна система, функціонуватимуть поняття і терміни національного лексикографічного змісту, по можливості сталого термінологічного функціонування у поєднанні з термінологією інтернаціональною [Кусько 1980, 4-11].

Це стосується, зокрема, текстолінгвістичних та дискурсознавчих досліджень, у тому числі наукової прагматизації, термінологізації / детермінологізації понять з семантичним компонентом, ознакою чи маркером інтер (inter), присутнім в лексемах вербально або лише семантично, наприклад: *інтерлінгвістика, інтерконтинентальний, інтернаціональний, інтерконтекстуальний, інтеркатегоріальний, інтерультурологічний* та ін. (*interlinguistik, interkontinental, internation, interkategorial, interkulturologisch u.a.*).

Цю лексичну інтергрупу за пропозицією пана Кусько К.Я. об'єднали терміном Інтердискурс (Interdiskurs), маючи на увазі його інтеркорелятивні зв'язки, специфічну категоріальну семантику та інтермовний словотвірний науковий потенціал.

Численні дискурсні студії в українському та зарубіжному дискурсознавстві, зокрема у працях О.Л. Бессонової, Ю.Н. Караулова, Г.Г. Почепцова, І.С. Шевченко, І.М. Колегаєвої, І.А. Бехти, Т. ван Дейка, Г. Кука, Ч. Філлмора та ін. свідчать про важливість актуалізації в об'ємному дискурсному діапазоні дещо незвичної, але семантичне плідної дискурс-типології: Інтердискурс (Interdiskurs). У зв'язку з функціонуванням в інтердискурсі структури інтер, культурологічні стратегії політичної комунікації передбачають коректність у застосуванні та розмежуванні таких семантичних маркерів, як інтра і інтер, наприклад у лексемах: інтрасуб'єктний і інтерсуб'єктний. Семантика кваліфікаторів інтер та інтра різна, що в конкретних дискурсних фрагментах впливає на типологію дискурсу, на його фреймову сітку і будову в тексті, а разом з тим на лінгвістичну і дискурсну функціональність. Різними щодо семантики і стилістичної функціональності є лексеми: *інтрадержавний* та *інтердержавний*, *інтравербальний* та *інтервербальний*, *інтертекстуальний* та *інтратекстуальний*, зрештою *інтрадискурс* та *інтердискурс*.

Маркер – *інтер* – поняття глобального діапазону, наприклад, у складі лексем: інтернет, інтерпол, інтердіалект, інтерпланетарний та ін. Під інтердискурсом вчені розуміють міждискурсну категорію, пов'язану в процесі функціонування з категоріями дискурсу різних типологій (аргументативним, спонукальним, політичним, юридичним, рекламним та ін.), котрі містять або набувають в процесі реалізації впливу провідної ознаки – плюралістичного концепту інтер (інтердержавний, інтермовний, інтерфаховий та ін.), тобто на різних вербальних та екстравербальних рівнях екстраполують маркери інтерзмісту. Під концептом інтер розуміємо ознаку кваліфікативного змісту, наявну в загальній структурі слова. Саме ця ознака актуалізує в текстовій чи комунікативній сфері інтердержавний чи інтермовний концепт.

Інтердискурсні маркери і мотиви властиві передусім дискурсу соціально-політичного, психологічного та культурологічного змісту. Дискурсні фрагменти з семою інтер продуктивні у сфері політичної комунікації, особливо у ЗМІ, у номінаціях різного роду громадських установ, де маркер інтер набуває конкретизуючої кваліфікативної орієнтації. Продуктивною є інтердискурсна методологія в наукових працях, зокрема, коли йдеться про номінацію процесів мовної і наукової інтерференції, властивих процесам сучасній європейській глобалізації, інтеркомпрегенції у мовній комунікації в багатомовній Європі, а також питання інформативного трансферу інформації в умовах посиленої європейської глобалізації.

Зазначимо, що прагматика і функціональні сфери інтердискурсу актуалізуються переважно на вербальному рівні, але одночасно дедалі більшої ваги набувають також авербальні (паравербальні) засоби: постать учасника комунікації, його зовнішність, вираз обличчя, голос, міміка, усмішка, погляд, моральний та психологічний стан.

Важливим для подальшого розуміння проблем дискурсної методології є також адекватне розуміння і тлумачення поняття інтердискурс. Це поняття не зустрічається в текстолінгвістичних наукових працях: дослідники його мало помічають чи не виділяють серед інших дискурсних типологій. Але воно існує і концептуально присутнє в різних типах і видах дискурсу (аргументативному, спонукальному, соціополітичному та ін.) Отже, існує потреба в подальшій адекватній термінологізації про-

цесів і явищ з наявним інтердискурсивним концептом принаймні на рівні його явних вербальних ознак.

Інтердискурс, за нашими спостереженнями, – це також дискурс в дискурсі, що в текстовій га усній комунікації надає відповідній дискурсивній типології різного роду просторових кваліфікативних ознак. Разом з тим у багатьох дискурсивних фрагментах, особливо в структурі політичного дискурсу, інтердискурсивні компоненти надають його текстовій фактурі глобалізованої семантики, а також ширшої інтердискурсивної (інтеревропейської) орієнтації, зокрема в контексті загальноєвропейських наукових процесів.

Інтердискурс як мовна категорія з семантикою єдності, єднання, спільності стосується також подальшого функціонування понять і категорій, пов'язаних з такими термінологічними лексемами, як інтертекстуальність, інтеркомпрегенція, гіпертекстуальність. Особливу увагу і широке наукове висвітлення ці питання знаходять у працях А.Д. Белової і І.А. Бехти [Белова 1997; Бехта 2002].

Що стосується видової типологізації інтердискурсу, то вона переважно корелює з відповідними дискурсивними. У питаннях і відповідях, порушених стосовно подальших трансформацій в системі університетської освіти і науки, експлікується складний за змістом і простий за формою мовної репрезентації дискурс: традиційної дискурсивної типології, у данному випадку культурологічної, у поєднанні з інтердискурсивними ознаками, зокрема на зіставному рівні щодо діяльності міжнародних університетських закладів. Дискурс-інтерв'ю поєднується з інтердискурсом-презентацією глобалізаційних процесів в системі університетської освіти, адже йдеться про піднесення її міжнародного рівня, про глобальні бюджети, появу приватних університетів та інші аспекти діяльності в системі науки і освіти. Ознакою функціонування інтердискурсу тексту є його певним чином глобалізований зміст, а також універсальний міжвузівський узагальнюючий за семантикою лексичний склад.

Глобалізаційні мотиви дискурсивної та інтердискурсивної семантики у системі різних державних і міждержавних структур України та англословних країн простежуємо в різних публікаціях. Думки актуалізовано відповідним конкретним застосуванням країнознавчих лексем дискурсивної та інтердискурсивної семантики.

Спостереження над мовною фактурою дискурсивних, інтердискурсивних та інтрадискурсивних категорій свідчать про перманентні зміни щодо їхньої структурної організації, семантичного наповнення, прагматики, функціональних стратегій, зокрема інтердисциплінарного, інтерфахового змісту. Це знаходить відображення в ряді наукових праць, наприклад, в дослідженнях проф. В.І. Карабана, І.М. Гумовської на базі використання юридичної термінології в економічних текстах, в терміносистемі ринкових відносин, А.І. Раду у зв'язку з процесами глобалізації та деглобалізації в англійських рекламних текстах, І.О. Розмаріці з проблем інтеркомунікації в екологічній сфері та ін. [Белова 1997; Кремень 2004; Кусько 1980; Карабан 2005].

Інтердискурсивні / інтермовні дослідницькі мотиви, особливо з позицій сучасної лінгводидактики, простежуємо в наукових працях (статтях, підручниках, посібниках), двомовних та багатомовних термінологічних словниках науковців України (у численних публікаціях О.Д. Огуя, А.В. Приходька, Т.Р. Кияка та ін.) [Карабан 2005; Кияк 2006].

Інтердискурс текстової та усної комунікації, як і інтертекст, як і дискурс в цілому існує, функціонує, діє, впливає на рівень, стан, якість освітньої та наукової інформації. Релевантним компонентом цієї кваліфікативної дискурсної типології є структура **інтер**, присутня в дискурсі візуально, віртуально або відчутна семантично. Разом з іншими складовими дискурсу Інтердискурс сприяє складним процесам інформативної, наукової та освітньої діяльності в умовах сучаної глобалізації та плідної міждержавної інтеграції, використання рекомендацій Болонської системи.

В статье рассматривается дискурсивный потенциал межязыкового трансфера информации и проблема интердискурса.

Ключевые слова: дискурс, интердискурс, межязыковой трансфер информации.

Discourse potential of interlanguage information transfer and a problem of interdiscourse are observed in the article.

Key-words: discourse, interdiscourse, interlanguage transfer of information.

Література:

1. *Антонюк Н.М.* Міжнародні технології навчання правничої термінології у змісті іноземномовного перекладу / Н.М. Антонюк // Вісник Академії адвокатури України. – К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2009. – число 1 (14). – С. 222–228.
2. *Антонюк Н.М., Титаренко О.Ю., Горохова І.В.* Вивчення іноземних мов в контексті гуманістичної освіти / Н.М. Антонюк., О.Ю. Титаренко, І.В. Горохова // Вісник Академії адвокатури України. – К.: Видавничий центр Академії адвокатури України, 2009. – число 1 (14). – С. 228–234.
3. *Белова А.Д.* Лингвистические аспекты аргументации / А. Д. Белова. – К., 1997.
4. *Гумовська І.М.* Юридична термінологія в англійських текстах з економіки: Дис. ... канд. філол. наук / І.М. Гумовська. – Львів, 2002.
5. *Кремень В.* Болонський процес: зближення, а не уніфікація / В. Кремень // Інформаційний вісник Академії наук вищої школи України. – № 3 (41). – К., 2004. – С. 6–13.
6. *Кусько Е.Я.* Проблемы языка современной художественной литературы. Несобственно-прямая речь в литературе ГДР / Е.Я. Кусько. – Львов, 1980.
7. *Кусько К.Я.* Інтердискурс в концептах науково-освітньої глобалізації / К.Я. Кусько // Інформаційний вісник АН ВШ України, 45. – № 3. – Львів, 2005. – С. 22–30.
8. *Карабан В.І.* Переклад науково-технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2005.
9. *Кияк Т.Р.* та ін. Теорія і практика перекладу / Т.Р. Кияк. – Вінниця: Нова книга, 2006.
10. *Текст* в парадигматичній системі наукових лінгвістичних концепцій кінця ХХ – початку ХХІ століття: актуальні та віртуальні стратегії розвитку // Дискурс іноземномовної комунікації. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – С. 162–188.